

HJÄRNSKADA

En hjärnskada kan vara medfödd eller förvärvad. Den vanligaste orsaken till förvärvad hjärnskada är stroke, där en blödning eller propp orsakar syrebrist i hjärnan, vilket drabbar ungefär 30 000 personer per år i Sverige. Förvärvade hjärnskadorna sker ofta vid en olycka eller våldsbrott och kallas därför traumatiska hjärnskador. Våld mot huvudet ger upphov till en primär skada på hjärnvävnaden på grund av de mekaniska krafter som uppstår. Man kan också få skador i hjärnan vid drog- och alkoholmissbruk.

SYMPTOM

Skador i hjärnan kan antingen vara utspridda eller lokaliserade till avgränsade områden. De omedelbart uppkomna skadorna på nerv- och stödjeceller är svåra att bota. De sekundära skadorna är de vävnadsskador som utvecklas under tiden efter den första, primära skadan och som påtagligt förvärrar hjärnskadan. Förändringarna efter en hjärnskada kan innebära att aktiviteter som förr var självklara nu kan vara svåra eller omöjliga att utföra. En hjärnskada kan ge besvär som minnes- och koncentrationssvårigheter, mental trötthet, sämre motorik, förlamning, talsvårigheter och nedsatt balans. Det är inte ovanligt att man får problem att göra flera saker samtidigt eller att återuppta en aktivitet som man blivit avbruten i. Många personer uppger att de behöver leva sitt liv i ett lugnare och långsammare tempo efter skadan. Beroende på hjärnskadans omfattning kan det i vissa fall vara svårt att återgå till sitt arbete. Det är också vanligt att relationerna till andra förändras efter en hjärnskada. Därför är det viktigt att anhöriga får stöd och information.

DIAGNOS OCH BEHANDLING

Behandling i det akuta skedet handlar om att säkerställa andning och cirkulation, att kirurgiskt stoppa och utrymma en blödning eller att med mediciner lösa upp en blodpropp. Vid svåra traumatiska skador kan operation vara livräddande och högspecialiserad neurointensivvård har visats förbättra överlevnad och prognos. Vid stroke orsakad av blodpropp kan snabb behandling med propplösande läkemedel ha mycket god effekt. I det första skedet vill man begränsa hjärnskadan och se till att skadan inte blir värre. Medicinska insatser kan dock behövas under lång tid efter en hjärnskada – i många fall under resten av livet. Efter det akuta skedet går den medicinska behandlingen ut på att i förebyggande syfte undvika ett återinsjuknande eller förhindra och lindra olika följder av hjärnskadan, som exempelvis krampanfall. Rehabilitering är en viktig del av behandlingen. En tidig aktiv rehabilitering understödjer den spontana förbättringen som sker av sig själv. Träningen är inriktad på att förbättra olika funktioner som till exempel tal och språk, minne, uppmärksamhet eller rörlighet.

FORSKNING

Aktuella forskningsområden rör bland annat möjligheten till att med läkemedel minska skadeutbredningen och att försöka förbättra den spontana återhämtningen. Ett annat område bygger på transplantation av odlade stamceller, vilket dock visat begränsade resultat i djurmodeller.

VISSTE DU ATT

- Ungefär 70 000 människor i Sverige får förvärvade skador i hjärnan varje år.
- Traumatiska hjärnskador är den vanligaste orsaken till dödsfall och handikapp bland unga människor. Orsaken är ofta trafikolyckor, misshandel eller fall.
- En bra rehabilitering är avgörande för att öka livskvaliteten för de drabbade. Det kan handla om att lära sig att gå och tala igen, eller att kunna äta på egen hand.
- En hjärnskada kan få stora konsekvenser och påverka hela livet, från motorik och hjärntrötthet till relationer till andra människor.